

Platonov *Parmenid* 1: aporije teorije ideja

Ako su ideje bitka onog propadljivog, mnogog, to znači da su ideje izraz Platonove osnovne misli, misli jednog i mnoštva. Ideje se na taj način pokazuju kao jedinstvo mnoštva. Osnovne odlike ideja su: da su po sebi, da je svaka od njih jedna, da su potpuno ostvarenje onoga što jest, savršenstvo, samopredikacija ili jedinstvo “esencije” i “egzistencije”. Nasuprot idejama stoje stvari koje prisutnošću ideja ili učestvovanjem u idejama bivaju ono što »jesu«. To dovodi do pitanja načina na koji se ostvaruje ta veza. Ovo pitanje, ovaj problem, nešto je čega je, čini se, Platon još od *Fedona* bio svestan. U *Fedonu*, Sokrat je nesiguran u pogledu karaktera odnosa ideja–stvar, je li taj odnos prisutnost (παρουσία) ideje u stvarima ili zajednica (κοινωνία). Takođe, Sokrat taj odnos opisuje i kao nastojanje, upinjanje (βουλεται) stvari da oponašaju ideju i kao učestvovanje (μέθεξις) stvari u ideji. Mi ćemo se u pokušaju razumevanja aporija odnosa ideja i stvari poslužiti uvodnim dijelom *Parmenida*. Nigde se kao u predigri *Parmenida* Platon ne hvata direktno u koštac s aporijom odnosa ideja–stvar.

Upravo je Sokrat svojim upornim nastojanjem na zahvatanju mnoštva onim jednim – definicijom – u etičkom području utro put Platonovoj misli ideje. Sokratov uvid u ono opšte predstavlja za Platona postavku osnovnog problema. Sagledavanje opštosti u etičkom predstavlja temelj na kojem Platon gradi vlastitu misao, misao ideje, a onda i misao jednog, kojom se udaljava od Sokrata, odnosno tu se postavljaju problemi koji Sokratovu misao nadilaze. Zatim, tu je Parmenid, čiji napor mišljenja bitka Platon sažima u stav »sve je jedno« (Soph. 242d, Parm. 128b1). Takođe, Parmenid za Platona stoji, čini se, nasuprot celokupne predsokratske misli s tvrdnjom o nepokretnosti (jednog) bića (Theaet.